

ПЪРВА КОНФЕРЕНЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА В ИСПАНИЯ
«Българското училище в Испания.
Специфика, постижения, предизвикателства»

Настоящата публикация е резултат от проведената в Мадрид на 20 и 21 ноември 2010 г. двудневна конференция на българските училища в Испания на тема: *«Българското училище в Испания. Специфика, постижения, предизвикателства»*, организирана от Асоциацията на българите в Испания „Балкан“ и Асоциацията на българските училища в чужбина с подкрепата на Посолството на Република България в Кралство Испания (домакин на събитието) и на Генералното консулство на Република България във Валенсия.

По щастливо съвпадение откриването на форума стана на дата, на която се чества Световният ден на детето. На тази дата през 1959 г. Общото събрание на ООН приема Декларация за правата на детето, в която основният принцип е: „Човечеството е задължено да даде на детето най-доброто от себе си!“.

Това е първата по рода си инициатива, която се прави извън пределите на България. Целта на форума, в който участваха 95 представители на 23 съботно-неделни български училища от цяла Испания, както и представители на училищата в Лондон, Париж, Лисабон и Букурещ, бе да се развие диалогът между българските училища в Испания; да се обмени опит и да се подкрепят новосъздадените училища в Кралство Испания, които за първа година са бенефициенти по Националната програма „Роден език и култура зад граница“ на МОМН; да се представят и обсъдят идеи за сътрудничество не само между училищата в Испания, но и между всички български училища в чужбина; да се

идентифицират трудностите и предизвикателствата, с които се налага да се справяме в нашата дейност.

Конференцията бе почетена от председателя на Държавната агенция за българите в чужбина г-н Росен Иванов, от посланика на Република България г-н Иван Христов, от генералния консул на Република България във Валенсия г-н Костадин Коджабашев, които приветстваха тази инициатива, изтъкнаха нейната важност и навременност и взеха дейно участие във форума. Посланик Иван Христов прочете приветствие от президента на Р. България г-н Георги Първанов до участниците в конференцията. Посланикът поднесе пожеланията за плодотворна работа и извиненията на г-н Николай Младенов, министър на външните работи на Р. България, който, поради служебната си ангажираност на срещата на НАТО в Лисабон по същото време, не успя да присъства на форума.

Приветствие поднесе и г-н Христо Стоичков, силно съпричастен към каузата, в качеството си на председател на асоциация „Свети Георги“, към която е създадено училище в Барселона.

Присъстващите бяха поздравени и от г-жа Снежина Мечева, говорител на Асоциацията на българските училища в чужбина. Тя изтъкна, че този пръв по рода си форум е прекрасен пример, който демонстрира колективния ни ангажимент и голямата ни отговорност пред всички български училища в чужбина, над 150 на брой.

Конференцията започна с етюда „Аз съм учител“, представен от *учениците от театрално студио „Ние, вработените“ при българско училище „Свети Иван Рилски“ – град Хатива*. Това емоционално начало даде успешен и ползотворен старт на работата на участниците.

Програмата на форума беше структурирана в три сесии.

В първата сесия бяха разгледани три теми.

По първата тема «Българското училище в Испания: организация, опит, трудности», г-жа Петя Цанева – директор на ПБНУ „Св. Иван Рилски“, Мадрид, се спря на основните моменти от създаването, развитието и днешния ден на

българското неделно училище в Испания. Тя посочи, че тази дейност е започнала с едно училище в Мадрид с 9 деца през 2003 г.; през 2007-2008 учебна година училище „Св. Иван Рилски“ към посолството на Република България вече има 7 филиала и 270 ученици, за да се стигне до 2010-2011 г., когато училищата са 27 – 14 към посолството и 13 към откритото във Валенсия генерално консулство. В настоящия момент в тях учат общо 1200 ученици.

Г-жа Цанева цитира данни на Националния институт по статистика на Испания, че понастоящем в страната живеят близо 23 000 български граждани на ученическа възраст и изтъкна, че те имат права според Конституцията на Република България, чийто чл. 36 определя, че „изучаването и ползването на български език е право и задължение на българските граждани“, а чл. 26 гласи: „гражданите на Република България, където и да се намират, имат право и задължение по тази Конституция“. Тя зададе въпроса къде са останалите 22 000 деца на ученическа възраст и какво трябва да се направи, за да не забравят те своя език и култура.

Г-жа Цанева фокусира вниманието на участниците във форума върху един зараждащ се проблем – невъзможността на класическите методи на преподаване в училищата да задържат интереса на обучаваните от едно поколение, което е уникално по рода си и чийто стил на учене е коренно различен от този на предхождащите го, а именно – т. нар. „Нет поколение“, уникално, тъй като е първото, израснало с цифрови технологии. Компютърните игри, интернет и телевизията са развили у нашите ученици визуално-кинетичен стил на учене, несъвместим с академичния стил на преподаване, при който обучението е с бавно темпо, линейно, логически последователно, а усилията не се възнаграждават.

По втората тема: „Българското училище в Испания: образователен процес“, експозе направи г-жа Ваня Пенчева – директор на ПБНУ „Св. Иван Рилски“, Хатива. Г-жа Пенчева коментира основните особености от организацията на този процес – работа с деца билингви; по-голямо усилие и

трудоспособност от учениците, които посещават редовно испанско училище през седмицата; естествената приемственост от клас в клас, която е основна предпоставка за успеваемост, в много случаи е прекъсната и това допълнително възпрепятства процеса; наличието на слети паралелки, които не гарантират качествен учебно-възпитателен процес; различна степен на владение на български език; в много училища материално-техническата база не позволява ефективна учебна дейност.

Необходимо е да се изтъкне фактът, че учителите в чужбина полагат неимоверни усилия, за да обработят учебното съдържание и да го поднесат в облекчен за възприемане вариант. За децата, израстващи в България и разполагащи с богат речников запас, учебният материал е достъпен. За българчетата в чужбина материалът, залегнал в тези учебници, е изключително труден. Адаптирани, а не съкратени учебни програми са изключително нужни на учителите и учениците зад граница. Българските учители в чужбина могат със собствения си методически опит, със своята дългогодишна практика в училища зад граница да участват в авторски колективи за изготвяне на нови учебници и методически помагала, подчерта г-жа Пенчева.

Един от особено важните проблеми е полагането на матура. Изрази се становище държавата да подкрепи провеждането на матура по български език в училищата ни.

Г-жа Пенчева предложи по-широко използване на интерактивните техники на обучение.

По третата тема: „Българското училище в чужбина: посланик за разпространяване на българската култура по света - извънкласна дейност”, бе направена аудиовизуална презентация от г-жа Камелия Митева, ПБНУ „Св. Иван Рилски”, Хатива, и г-жа Ваня Топузова, ПБНУ „Св. Иван Рилски”, Енгера.

В докладите си към презентациите г-жа Митева и г-жа Топузова обърнаха внимание на факта, че в условията, в които нашите деца живеят и учат, извънучилищната дейност е от голямо значение. Тя разширява и обогатява художествената

култура на учениците, развива специфичните им потребности и интереси и допринася в голяма степен за запазване на българската идентичност. Учителките подробно представиха методологии за различни извънкласни дейности в българските училища в градовете Хатива и Енгера – заучаване на характерните за българския танцов фолклор неравноделни размери и по-сложни танцови елементи, разпознаване звученето на българските народни инструменти и богатото разнообразие от народни носии, формиране и развитие на музикалните способности и ориентиране в социалното предназначение на музиката.

Подчерта се, че извънкласните дейности трябва да включват откриване, подкрепа и развитие на умения у децата, които са от ключово значение за целите на българското училище зад граница – успешно съчетаване на богатството на новия свят със силата на родовата памет и култура.

По време на обедната почивка участниците в конференцията разгледаха **изложбата „Всички заедно за по-добър свят – моята страна“**, включваща **рисунки на деца от българските училища в Испания**, след което бяха поздравени **от детската фолклорна формация ПБНУ „Св. Иван Рилски“, Мадрид**

На втората сесия г-жа Снежина Мечева от УС на Асоциацията на българските училища в чужбина и директор на българското училище към посолството на Р. България, Лондон, Великобритания изнесе доклад на тема „Необходимост от взаимодействие и взаимопомощ между българските училища в чужбина и държавните институции – трудности и успехи“. В доклада си г-жа Мечева представи днешното положение на българските училища в чужбина; ретроспекция на контактите и взаимодействието им с държавни институции като Държавната агенция за българите в чужбина и Министерството на образованието; зараждането, дейността и мисията на Асоциацията на българските училища в чужбина, чийто говорител е тя, без да пести градивни критики нито към институциите, нито към самите училища и другите участници в образователния процес зад граница.

След това г-н Димитър Карарусинов – главен експерт в Държавната агенция за българите в чужбина, говори на тема „Българската общност – асоциации, образователни проекти и комуникационна мрежа“.

Г-н Карарусинов, който е референт за Испания в ДАБЧ, отбеляза, че в Испания вече има 27 български училища, като нарече това „знаменателен факт“. Той подчерта, че всеобхватната дейност на българските асоциации и училища в Испания потиква българите да поемат по-голям ангажимент към децата си.

За темата „Специфика, резултати, перспективи на Националната програма „Роден език и култура зад граница“ очаквахме да пристигне представител на МОМН, но останахме разочаровани, тъй като такъв не дойде. Все пак се осъществи разискване по темата и бяха дискутирани следните въпроси:

- Липса на уведомяване от страна на МОМН на няколко училища за срока и разпоредбите относно междинния отчет;
- Липса на потвърждение от страна на МОМН за получаване на отчетни документи, изпратени по програмата „Роден език и култура зад граница“;
- Липса на инструкции за попълване и предаване на адаптиран бюджет;
- Несъответствия в отчетните финансови документи в различните страни.
- Затруднения при изготвяне на договори учител - организация бенефициент по програмата
- Предложи се създаването на работни групи, по отделни аспекти от програмата, с цел ефективност и облекчаване работата на междуведомствената комисия и бенефициентите.
- Предложи се изготвянето на писмо до междуведомствената комисия с молба за признаването на пътните разходи на участниците в настоящата конференция, като разход по програмата.
- Отчете се ползата от програмата за успешното развитие на българските неделни училища зад граница. Особено за

училищата работили дълги години със собствени средства, без никаква подкрепа от държавата.

През втория ден от конференцията бе проведен **открит урок на тема "Преподаване на литература в смесена паралелка" от г-жа Ваня Пенчева – директор на ПБНУ „Св. Иван Рилски“, Хатива**, с ученици от 11 и 12 клас от ПБНУ „Св. Иван Рилски“, Мадрид и Хатива.

След обсъждането на открития урок бе направено представяне на проект за електронни учебници от Димитрина Ходжева – управляващ директор на Фондация "Димитър Бербатов" и Христо Стефанов от комуникационната компания е//маркетинг.

Участните в конференцията подчертаха необходимостта и съгласието си да участват в тематичното разработване на такъв вид учебници. Учениците, участвали в открития урок изразиха съжалението си, че завършват и че отдавна е трябвало образователните министерства да се погрижат за потребностите им. Горещо приветстваха идеята.

Г-жа Петя Цанева информира, че в Испания от настоящата учебна година всички държавни училища са снабдени с дигитални "черни дъски" и учителите се преквалифицират за работа с електронни методики. Обърна внимание, че нашите ученици през седмицата учат в испански училища, където не по късно от година ще се въведат масово използването цифровите технологии като метод на преподаване и визуално-кинетичен стил на учене и акцентира да не се подценява този въпрос, защото чука и на нашата врата, и да се постареем да сме в крак с времето и потребностите на учениците ни. В противен случай сме изправени пред затваряне на училищата, защото няма да можем да привлечем нито един ученик.

По време на двудневната конференция – в докладите, експозетата и по време на дискусиите – участниците в конференцията очертаха следните основни теми, на които призоваваме МОМН да обърне особено внимание:

- Обучението и поддържането на българския език в чужбина е от изключително значение за запазването и възраждането на българското национално самосъзнание и е един от решаващите фактори за взимане на решение за завръщане в родината.
- Българските училища в чужбина трябва да намерят място в новия закон за училищното образование в България;
- Членове 26 и 36 от конституцията представляват правно основание новият закон за училищното образование да осигури всички форми на обучение по български език зад граница;
- Належащо е генерално разрешаване на въпроса с материалната база. На 26 юли т.г. бе подписана Спогодба за сътрудничество между правителството на Автономна област Валенсия и Република България за използване от български училища на класни стаи в учебни заведения на областта. Това е изключителна заслуга на генералния консул на Р. България във Валенсия г-н Костадин Коджабашев и похвален пример за българските дипломати за осигуряване на материална база за българските училища зад граница. В момента се водят преговори по същата тема с Автономна област Мадрид. Най-доброто решение на въпроса с материалната база безспорно е сключването на междудържавна спогодба „Език и култура“, както това вече е направено от Португалия и Румъния с Испания като страни-членки на ЕС.
- Да се изгради обща стратегия за мотивация на родители и ученици. Осъзнаване на необходимостта от мерки на държавно равнище за повишаване на мотивацията на българските граждани в чужбина за запазване и възраждане на българското национално самосъзнание.
- Да се създадат адаптирани учебни програми и учебници към тях, съобразени със спецификата на учениците, които

се обучават в чужбина. В състава на творческите колективи, които участват в създаването на учебниците и програмите за българските училища зад граница, да бъдат включени предимно учители, които преподават зад граница по съответните предмети. Това са учителите, които познават изискванията и спецификата на преподаваните от тях предмети.

- Поставя се пред МОМН въпросът за създаване на условия за провеждане на матура по български език и литература в българските училища в чужбина така, както се провежда тя в училищата в България.
- Предлагаме на българското правителството да направи постъпки пред министерствата на образованието на страните от ЕС и на други страни, в които има български училища, за включване на българския език сред матуритетните предмети на съответната държава, наравно с другите европейски езици.
- Смятаме, че е належащо МОМН да сформира отдел за българските училища в чужбина.
- Предлагаме на МОМН да открие длъжност „съветник по въпросите на образованието” към посолството на България в Кралство Испания.
- Необходимо е да се изготвят общи статистически данни, за да се види реалната картина на общия брой български деца на училищна възраст в чужбина, лишени от конституционното си право на изучаване и ползване на българския език.
- Нужно е да се повиши квалификацията на учителите, за да могат да посрещнат предизвикателствата, свързани с обучението и образованието на поколенията, израснали в условията на информационното общество, така нареченото „нет-поколение”.

Пълните текстове на представените доклади и експозета могат да се прочетат на: www.aibebalcan.com; www.abgschool.org, снимков и видео материал на **facebook** профила **Aibe Balcan**

Конференцията премина при много активно участие и голям успех и бе отразена от няколко български медии.

Искрено се надяваме заключенията на този форум да са от полза за заинтересованите български институции, както и за колегите от всички български училища в чужбина.

Звънецът бие за начало на нашия час по народно дело.
Да не закъсняваме!

Мадрид, 23.11.2010 г.

Асоциацията на българи в Испания „Балкан”
Асоциацията на българските училища в чужбина